

אוניברסיטת בן-גוריון בנגב
המחלקה לפסיכולוגיה

מסיכון להפרעה: הבנת המסלול ההתפתחותי של הפרעת קשב והיפראקטיביות (ADHD)

תש"פ (2019)

צליל אינציגר

tzlile@post.bgu.ac.il

מסטר א' יום ג' 12:00-14:00

שעת קבלה: יום ג' ב- 11:00

הסדנה תעסוק במסלול ההתפתחותי של הפרעת קשב והיפראקטיביות (ADHD) ובמאפיינים ההתנהגותיים והניוורו-פיזיולוגיים של הפרעה זו. בחלק הראשון של הסדנה נדון בליקויים הניוורו-קוגניטיביים המרכזיים המעורבים ב-ADHD ובהשלכות שלהם לחייהם של ילדים ומבוגרים. בחלק השני נתמקד בהיבט ההתפתחותי של הפרעה ובהבנת גורמי הסיכון והחוסן המעורבים בה. בנוסף, נדון במודלים תיאורטיים של סיכון והסתגלות, ובסוגיות עקרוניות כמו האם באופן תיאורטי ניתן למנוע את ההתפתחות של ADHD וכיצד ניתן לאתר פעוטות בסיכון ל-ADHD עוד לפני הופעת סימפטומים.

דרישות: הסדנה הינה סמסטריאלית והיא מבוססת בחלקה על הוראה פרונטלית ובחלקה על הצגת מאמרים ע"י הסטודנטים וקיום דיון. בהתאם לכך הנוכחות, קריאת חומר הרקע הרלוונטי וההשתתפות בקורס הינם בגדר חובה. 30 נקודות מתוך הציון הסופי יינתנו על סמך הפרזנטציה בכיתה, 10 נקודות יינתנו על נוכחות והשתתפות.

עבודת סיום: הסטודנטים יתבססו על אחד מהנושאים שנלמדו ויבנו הצעה למחקר היפותטי, שמטרתו להתגבר על אחד הקשיים/פערים המרכזיים מהמחקר בתחום זה, ולקדם את הבנת המסלול ההתפתחותי של ADHD. הצעת המחקר תיכתב תחת ההנחה שאין מגבלות של זמן וכסף. 60 נקודות מהציון הסופי ינתנו על סמך עבודה זו.

שימו לב - ציון עובר בקורס הנו 65

תאריך	נושא
29.10.19	מבוא: ADHD, בעיות נלוות והשלכות לחייהם של ילדים ומבוגרים
5.11.19	אנדופנוטיפים ב-ADHD : פונקציות ניהוליות וכשל באינהיביציה, שונות תוך נבדקית, סלידה מהמתנה
12.11.19	המשך אנדופנוטיפים
19.11.19	פרזנטציות סטודנטים פריטים 1-2
26.11.19	טמפרמנט ונתיבי התפתחות
3.12.19	פרזנטציות סטודנטים פריטים 3-5
10.12.19	הורות עם ADHD+פרזנטציה פריט 6
17.12.19	גנטיקה וסביבה
24.12.19	פרזנטציות סטודנטים פריטים 7-9
31.12.19	גורמי סיכון נוספים +פרזנטציה פריט 10
7.1.20	מודלים של סיכון והסתגלות
14.1.20	פרזנטציות סטודנטים פריטים 11-12
21.1.20	תכניות מניעה והתערבות הנחיות לכתיבת הצעת מחקר

נושאי הלימוד:

קריאת חובה לפרזנטציות:

- [1] Berger, A., Alyagon, U., Hadaya, H., Atzaba-Poria, N., & Auerbach, J. G. (2013). Response Inhibition in Preschoolers at Familial Risk for Attention Deficit Hyperactivity Disorder: A Behavioral and Electrophysiological Stop-Signal Study. *Child development*, 84(5), 1616-1632.
- [2] McAuley, T., Crosbie, J., Charach, A., & Schachar, R. (2014). The persistence of cognitive deficits in remitted and unremitted ADHD: A case for the state-independence of response inhibition. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 55(3), 292-300.
- [3] Willoughby, M. T., Gottfredson, N. C., Stifter, C. A., & Family Life Project Investigators. (2017). Observed temperament from ages 6 to 36 months predicts parent-and teacher-reported attention-deficit/hyperactivity disorder symptoms in first grade. *Development and Psychopathology*, 29(1), 107-120.
- [4] Frick, M. A., Bohlin, G., Hedqvist, M., & Brocki, K. C. (2019). Temperament and cognitive

- regulation during the first 3 years of life as predictors of inattention and hyperactivity/impulsivity at 6 years. *Journal of attention disorders*, 23(11), 1291-1302.
- [5] Shephard, E., Bedford, R., Milosavljevic, B., Gliga, T., Jones, E. J., Pickles, A., ... & Bolton, P. (2018). Early developmental pathways to childhood symptoms of attention-deficit hyperactivity disorder, anxiety and autism spectrum disorder. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*.
- [6] Choenni, V., Lambregtse-van den Berg, M. P., Verhulst, F. C., Tiemeier, H., & Kok, R. (2019). The longitudinal relation between observed maternal parenting in the preschool period and the occurrence of child ADHD symptoms in middle childhood. *Journal of abnormal child psychology*, 47(5), 755-764.
- [7] Crespo, L. M., Trentacosta, C. J., Udo-Inyang, I., Northerner, L., Chaudhry, K., & Williams, A. (2019). Self-regulation mitigates the association between household chaos and children's behavior problems. *Journal of Applied Developmental Psychology*, 60, 56-64.
- [8] Martel, M. M., Nikolas, M., Jernigan, K., Friderici, K., Waldman, I., & Nigg, J. T. (2011). The dopamine receptor D4 gene (DRD4) moderates family environmental effects on ADHD. *Journal of Abnormal Child Psychology*, 39(1), 1-10.
- [9] Sarsour, K., Sheridan, M., Jutte, D., Nuru-Jeter, A., Hinshaw, S., & Boyce, W. T. (2011). Family socioeconomic status and child executive functions: The roles of language, home environment, and single parenthood. *Journal of the International Neuropsychological Society*, 17(1), 120-132, <http://dx.doi.org/10.1017/S1355617710001335>
- [10] Gurevitz, M., Geva, R., Varon, M., & Leitner, Y. (2014). Early markers in infants and toddlers for development of ADHD. *Journal of Attention Disorders*, 18(1), 14-22.
- [11] Sheese, B. E., Voelker, P. M., Rothbart, M. K., & Posner, M. I. (2007). Parenting quality interacts with genetic variation in dopamine receptor D4 to influence temperament in early childhood. *Development and psychopathology*, 19(4), 1039-1046.
<http://dx.doi.org/10.1017/S0954579407000521>
- [12] Bakermans-Kranenburg, M. J., & van IJzendoorn, M. H. (2006) Gene-environment interaction of the dopamine D4 receptor (DRD4) and observed maternal insensitivity predicting externalizing behavior in preschoolers. *Developmental Psychobiology*, 48(5), 406-409, <http://dx.doi.org/10.1002/dev.20152>

- Belsky, J., Bakermans-Kranenburg, M. J., & Van IJzendoorn, M. H. (2007). For better and for worse: Differential susceptibility to environmental influences. *Current directions in psychological science*, 16(6), 300-304.
- Johnston, C., Mash, E. J., Miller, N., & Ninowski, J. E. (2012). Parenting in adults with attention-deficit/hyperactivity disorder (ADHD). *Clinical Psychology Review*, 32(4), 215-228.
- Kuntsi, J., & Klein, C. (2011). Intraindividual variability in ADHD and its implications for research of causal links. In *Behavioral neuroscience of attention deficit hyperactivity disorder and its treatment* (pp. 67-91). Springer, Berlin, Heidelberg.
- Monroe, S. M., & Simons, A. D. (1991). Diathesis-stress theories in the context of life stress research: implications for the depressive disorders. *Psychological bulletin*, 110(3), 406.
- Nigg, J. T., Goldsmith, H. H., & Sachek, J. (2004). Temperament and attention deficit hyperactivity disorder: The development of a multiple pathway model. *Journal of Clinical Child and Adolescent Psychology*, 33(1), 42-53.
- Rommelse, N. N., Altink, M. E., Martin, N. C., Buschgens, C. J., Faraone, S. V., Buitelaar, J. K., ... & Oosterlaan, J. (2008). Relationship between endophenotype and phenotype in ADHD. *Behavioral and Brain Functions*, 4(1), 4.
- Sonuga-Barke, E. J. (2005). Causal models of attention-deficit/hyperactivity disorder: from common simple deficits to multiple developmental pathways. *Biological psychiatry*, 57(11), 1231-1238.
- Sonuga-Barke, E. J., & Halperin, J. M. (2010). Developmental phenotypes and causal pathways in attention deficit/hyperactivity disorder: potential targets for early intervention?. *Journal of Child Psychology and Psychiatry*, 51(4), 368-389.